

данной имъ 6 марта 1668 г. Кіевскому митрополиту Іосифу Нелюбовичу Тукальскому, между прочимъ, говорится: „въ знаменіе же митрополитанскаго конечнаго совершенства, посылаемъ тому избранному и благословенному властію нашею патріаршею преосвященному господину отцу куръ Іосифу Нелюбовичу Тукальскому освященный саккосъ, да служить въ немъ и да будетъ митрополитъ и эксархъ святѣйшаго нашего апостольскаго константинопольскаго ерону“ (А. З. Р. т. V, № 71, стр. 115). Разумѣется, присылкою саккоса не исключалась присылка патріархами и другихъ церковныхъ принадлежностей митрополитанскаго достоинства и служенія, напр., *особаго рода жезла* (нѣкоторые указанія, см. Г. А. Παλλη καὶ Ποτλη. Σύστασις τῶν θεῶν καὶ ἱερῶν καὶ ὁνόνων.... Ἀθήνησιν, IV. 1854 ἐτ., σ. 552.). — Что епископы до XVIII столѣтія и въ западно-русскихъ областяхъ (подобно тому какъ въ Московскомъ государствѣ) не употребляли при богослуженіи саккоса, относительно этого имѣются положительныя указанія. Отмѣтимъ сравнительно позднѣйшее. Іоанникій Галатовскій, посвящая свое сочиненіе—*Stary kościół Zachodni nowemu kościołowi Rzymskiemu Pochodzenie Ducha ś. od Ojca samego nie od Syna pokazwie...* et caet. (w Nowogrodzku 1678 г.)—Лазарю Барановичу, Архіепископу Черниговскому, Новгородскому и всего Сѣвера, Администратору Кіевской Митрополіи, между прочимъ, пишетъ: „Za te dary twoie (рѣчь прежде шла о добродѣтеляхъ Барановича) Bog bogaty w miłosierdziu bogatstwo inszych darow swoich Boskich Swiatobliwości Twoiey podał, gdy podał Rectorstwo Kiiowskie, ihumenstwo Kirylskie, Kupiatyckie y Dzienciolowskie, potym Archiereyski Tron Czerniehowski, gdzie naprod Episkopiem się tytułowales, potym Nayiasneyszy y Błagocestiw y ś. pamięci Hosudar car Alexij Michałowicz, wszyskiej Wielkiey, Maley y Bialej Rusi Monarcha, widząc Swiętobliwości Twoiey naukę, pobożnosc, czułość, gorliwość ku pomnożeniu chwały Bożey y życie swiętobliwie, instantią swoją wniosł do Patriarchow, na Synod w Moskwie zebranych, żeby przyósbobili W. M. Pana *tytułem y sakkosem Archiepiskopskim*, co chetnie Paysy Alexandryiski, Mukary Antiochyski, Iosaphat Moskiewski Patriarchowie uczynili.

VII.

Грамота Петра Могилы къ православнымъ южно-руссамъ, гдѣ, указывая, что одни признаютъ митрополитомъ его, другіе—Исаію Копинскаго, а иные—другихъ, „кто кого хочет“,—убѣждаетъ признавать верховнымъ пастыремъ южно-русской церкви только его—Могилу, какъ единственнаго законнаго митрополита.

1633 г. (не позже начальныхъ дней августа).

Пречестнымъ и честнымъ господиномъ протопопомъ, игуменомъ, священникомъ и всему церковному клиру, а з ними всеполъ всѣмъ

вшеякого стану поволаня и кондиціи, во всемъ воеводствѣ № най-
дующимся благочестивымъ людямъ, церкви светое Восточное и нашего
смирения въ Духу Святомъ наймилшимъ сыномъ, ласки Божое, здоровья
и спасения душевного со благословеніемъ святое митрополіи наше
Киевское упріиме повиншовавши.—Вѣдомо чынимъ милости вашей,
ижъ за ласкою Божію, за милостивымъ позволенемъ и данемъ намъ
привилегію отъ наяснѣйшого, щасливе намъ теперь панующого К. Е.
М., а за посланемъ отъ святѣйшого пастыра нашего Патріарха Кон-
стантинопольскаго благословенія и сакры, смиреніе наше заставши,
ведлугъ звыклого старожитного порядку церковного, канонне архіепо-
скопомъ, митрополитомъ Киевскимъ, Галицкимъ и всеа Россіи, теперь
южъ за помощю Божією щасливе наехалимы на столицу святое митро-
поліи Киевское, где и церковь каедралную святое Софіи обнявши,
а отъ всѣхъ православныхъ духовного и свѣдкого (стану) во всей праве
земли панѣствъ тутейшихъ найдующихся людей, ѳданое пастырству
нашему належное послушенство одержавшы, заслушалисмо, ижъ межи
милостями вашими разногласіе и незгода неякаясь ажъ и дотоль на-
ходить: гды едни насъ митрополита, другіе нѣкыдъ менуючогоса
быти митрополита Ісаію, а иные иныхъ, кого хто хочеть, при служ-
бахъ и набоженствахъ церковныхъ безчынне споминають, што чы-
ните на раздоръ церковный и на погоршене немощнѣйшихъ людій,
противко листу универсалу нашего еще зе Льова 2 недѣли по воскре-
сеніи Христовомъ до васъ посланого. Хотемъ теды, абысте всѣ вѣ-
дали, ижъ южъ менуючійся нѣкыдъ господинъ Ісаія Копинскій, из-
верженнымъ презъ листь отъ святейшого патріарха будучы, зрелъся
доброволне такъ уряду якъ и титулу митрополитанского, ижъ его собѣ
южъ до смерти привлащати не маєтъ листомъ своимъ намъ обяза-
залсе, которого копію переписавши его милости пану Кропивницкому,
подсудкови Брацлавскому, послалимы. А то вѣдаючи, абысте М. Ваши
южъ далей в таковой нечулости не заставали, же анисте дотол по-
слушенства отдали, а нисте насъ навѣдили, ани вѣдомости о власномъ
пастыру своемъ набыти старалися: але абысте едностайне до насъ
митрополита всѣ, Господа Бога просечы, вы священники, до насъ до
Кіева на день Успенія Пресвятое Богородицы въ семъ року на соборъ
діецециалный прибыти не омешкали, подъ винами канонными и подъ
неблагословеніемъ нашимъ иначе не чинячы, которымъ на сесь часть
ласки Божое и благословеніе смирения нашего верне сприяемъ.

*(Изъ рукописнаго сборника, хранящагося въ Московской Синодаль-
ной Типографской библіотекѣ; № 3791/442, л. 13).*

Примѣч. 1) Дата документа въ рукописномъ сборникѣ, откуда онъ извлеченъ, не обозначена; но она не можетъ быть отодвигаема далѣе начальныхъ дней августа 1633 г. Петръ Могила прибылъ изъ Львова въ Кіевъ 7 іюля (по старому стилю) 1633 года и въ тотъ же день принялъ въ свое владѣніе Кіево-Софійскій Соборъ съ принадлежавшими къ оному церквами. (См. І томъ настоящаго изслѣд., *прилож.*, № LXXXVI, стр. 528 и LXXXVIII стр. 544). Къ этому времени П. Могила нарочито разосланными письмами приглашалъ православныхъ прибыть въ Кіевъ для присутствія при означенномъ „святобливымъ и вшелякой оздобы годномъ актѣ.“ (Ibid. стр. 529) Многіе изъ православныхъ, безъ сомнѣнія, отозвались на приглашеніе новопосвященнаго митрополита и своимъ присутствіемъ увеличили торжество „святобливаго акта“, состоявшагося „съ великимъ триумфомъ.“ Но, какъ оказывается, не всѣ одинаково сочувственно относились къ Петру Могилѣ: нѣкоторые изъ приглашаемыхъ на торжество православныхъ южно-русцевъ не только не прибыли къ назначенному времени въ Кіевъ, но даже самаго Могила не признавали законнымъ митрополитомъ и по прежнему считали верховнымъ пастыремъ своей церкви Исаію Копинскаго, а „иные—иныхъ, кого кто хочетъ“.—Издаваемое нами посланіе, очевидно, писано было Могилою *вскорѣ* послѣ обнаруженія указаннаго неповиновенія со стороны нѣкоторыхъ изъ его пасомыхъ, а такъ какъ въ немъ священники приглашаются на епархіальный соборъ, назначаемый на 15 августа („день Успенія Пресвятой Богородицы“),—то—какъ мы замѣтили—дату издаваемаго документа нельзя отодвигать далѣе *начальныхъ дней августа* (1633 г.).

2) Въ посланіи П. Могила находимъ упоминаніе о двухъ доселѣ неизвѣстныхъ, но чрезвычайно важныхъ документахъ: грамотѣ константинопольскаго патріарха (Кирилла Лукариса) и отреченіи отъ своихъ митрополитанскихъ правъ Исаіи Копинскаго. Первый документъ выданъ былъ Лукарисомъ, безъ сомнѣнія, по просьбѣ П. Могила и привезенъ въ числѣ другихъ грамотъ Исаіею Трофимовичемъ Козловскимъ и о. Леонтіемъ,—посланцами новоизбраннаго митрополита въ Константинополь за патріаршею сакрою. „Добровольное же отреченіе“ Исаіи Копинскаго, надо полагать, послѣдовало въ іюлѣ (1633 г.) и вызвано было заключеніемъ прежняго митрополита въ Кіево-печерскій монастырь (подробно см. въ текстѣ изслѣдованіе). Отреченіе это не слѣдуетъ смѣшивать съ *квитомъ* того же Копинскаго, выданнымъ имъ П. Могилѣ 9 февр. 1637 г. и напечатаннымъ нами въ *прилож.* къ І т. настоящаго изслѣдованія (№ XCVI, стр. 562—563).

3) Въ посланіи П. Могила не обозначено для обывателей *какого воеводства* оно предназначается; но принимая во вниманіе, что въ немъ

упоминается о посылкѣ въ копіи акта отреченія Исаи Копинскаго къ подсудку *Брацлавскому*, пану Кропивницкому,—всего естественнѣе предполагать, что издаваемый документъ предназначался для православныхъ *брацлавскаго* воеводства.—Поименованный брацлавскій подсудокъ п. Кропивницкій (Михаилъ) принадлежалъ къ числу лицъ, расположенныхъ къ П. Могилѣ (онъ принималъ дѣятельное участіе въ избраніи его на митрополию и подписался подъ актомъ сего избранія), и при своей образованности отличался особенною ревностію къ праотцевской вѣрѣ. Будучи посломъ отъ брацлавскаго воеводства на конвокаціонный и избирательный сеймы по смерти Сигизмунда III, М. Кропивницкій былъ однимъ изъ выдающихся лицъ, ратовавшихъ за интересы православія. Въ коммисіи, разсматривавшей подъ предѣтельствомъ Владислава IV требованія православныхъ и уніатовъ, при открытіи засѣданій первое слово предоставлено было Кропивницкому (см. настоящаго изслѣд. т. I, стр. 487). Ему же принадлежало и послѣднее слово по окончаніи работъ означенной коммисіи. Выдержки изъ первой рѣчи см. въ I т. настоящаго изслѣдованія стр. 487—488 и *прилож. № LXXVII*, стр. 437. Вторую же рѣчь, изъ которой сдѣлано нами въ I т. (по неимѣнію въ то время подъ руками рукописи) небольшое извлечение, приводимъ здѣсь въ полномъ видѣ:

Dziękowanie Królowi jego Mości Szwedzkiemu Władysławowi od Rusi starej nieunitow za pracę krolewską około porownania z unitami na Elekcyey w Warszawie przez urodzonego J. M. Pana Michała Kropiwnickiego odprawione.—Panu Bogu samemu chwała.

Niechcieli, Naiasneyszy Miłościwy Krolu, Pan nasz M., oni zacni Dariusza krola Perskiego dworzanie wszczętey miedzy sobą o sile y mocy, iako w Bibliey s. Historiam powiadczy, controversiey inszego sobie obrac sędziego nad samego krola y pana swego, to sobie po nim pewnie obiecując, iako z posrzedku wszystkich innych ludzi wzięty y na tron krolewski był posadzony, wszystkie też ludzie rozumem y sprawedliwoscią przechodzący, tym łatwey mógł pretensie Krolewską swoją uspokoić decisią, że też maiestatu swego mocy ubliżyć wolał, a prawdzie ś. moc y siłę przyznawszy, z wielkim podziwieniem y pochwałą poddanych swoich, skonczył tę ich controversiā. Niechciał y narod Ruski w sprawie swojej, przez lat 40 kilka po wielu seymach agitowanej, kędy zwłaszcza szło o prawa y swobody, kędy o sumnienia, o domy, na chwałę P. Bogu poświęcone, y benefecia do nich,—na moderatiā y rozsądek inszemu się podać sędziemu, ieno samemu W. K. M., Panu naszemu miłościwemu, iako synowi Krolewskiemu y Krolowi, to upatruiąc iako świętobliwi Antecessores W. K. M., Pana naszego M., na głowach swoich krolewskich maiąc korony, sprawedliwie y barzo rostopnie narody, podane od Pana

Boga sobie y powierzone, rządzili, tak y na osobę W. K. M., ze krwią pospołu Krolewską, wszystkie Nawyszzy Pan, omnium hominum et rerum moderator et hubernator, wlic raczył Krolewskie cnoty, iakoż re ipsa pokazałeś Wasza K. M. Maturum Krolewskie in hoc tali difficillimo negotio nostro okolo uspokoienia tak długiemu laty poroznioney y pogorzoney Braciey Ruskiego narodu iudicium, et qua bene successit hoc pium opus y staranie pieczętowane W. K. M-ci narodowi naszemu, grates tunc decimus Omnipotenti Deo, że y sposob nam, yżesmy się do rozsądku W. K. M. skłonili, podac y serce W. K. M., P. nasz. mił., sprawic y skłonić raczył, że y zabawy swoje insze y wczasy swoje Krolewskie opusciwszy, tak wielkie kłotnie, regio suo zastanowic moderamine, praeteritaque maessissima (?) desideria nostra prudentissime uciszyc y uspokoić raczył. Odjōles W. K. M. od oczyi naszych łuskę, otarłes łzy utrapionych, zdiōles z nas wor żałobny, przydziałes wszystkich płaszczem ozdobnym; z wielką pociechą wrocimy się do domow y do Braciey naszej, wielką im przyniesiem radosc, gdy ieszcze in effectu cerkwie ś., dotąd pozamykane, w samym skutku otworzenie będa; dopiero z niewypowiedzionym weselem wszyscy ludzie narodu y nabożenstwa naszego zaspiewaia: *Te Deum laudamus*; wszyscy przytym w domiech Panskich otwartonych, starsi y młodzi, z dzieteczkami vota et suspiria od serca swego każdy do Pana Boga wszechmogącego za dobre zdrowie y szczęśliwe W. K. M—ci panowanie y wszystkiego domu krolewskiego powodzenie wylewac będzie; pokornie y uniżenie z wielką wdzięcznością tę takową łaskę y pracę Krolewską przyiowszy, za nie W. K. Mosc, P. naszego M., y pozostających u domiech braciey imieniem dziękuiemy, usługi swoje wierne y uprzejme na każde rozkazanie W. K. M. ofiaruiemy, a poko żywi P. Boga wszechmogącego, aby sprowadził na długie lata panowanie Waszey K. W., prosic będziemy." (*Рукон. сборн., принадлежавший Максимовичу*, л. 36).

VIII.

Письмо о. Теофила къ кievскому митрополиту Петру Могила съ извѣщеніемъ объ отобраніи православными отъ униатовъ Богоявленской церкви въ Бѣльскѣ и обстоятельствахъ, сопровождавшихъ сіе событіе, а также просьбою о присылкѣ инструкціи относительно священниковъ, вызываемыхъ митрополитомъ въ Кіевъ.

1633 г. августа 2.

Ясне преосвященный въ Бозе велебный Милостивый Господине Отче Архиепископе, Пане и пастыру нашъ православный пребодрственнейшій.